

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA**Lausunto 37/1996 vp****Hallituksen esitys 148/1996 vp***Hallintovaliokunnalle*

Eduskunta on lähettäessään 11 päivänä loka-kuuta 1996 hallituksen esityksen 148/1996 vp valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi hallintovaliokuntaan valmistelevalti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa hallintovaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Ritva Viljanen sisäasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Martti Simola oikeusministeriöstä, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallberg ja professori Olli Mäenpää.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lääninhallituslaki ja laki työvoima- ja elinkeinokeskuksesta. Lääninhallituksia kehitetään alueensa yleisinä hallinto- ja turvallisuustehtävistä vastaavina viranomaisina. Läänijakoa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että läänien määrä vähenisi manner-Suomessa yhdestätoista viiteen. Läänijaon muutoksesta huolimatta kansanedustajien vaalien vaalipiirijako ja Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaalien vaalialuejako säilyisivät asiallisesti nykyisinä. Elinkeinojen ja työvoima-asoiden alueellista edistämistä varten ehdotetaan perustettaviksi työvoima- ja elinkeinokeskukset.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen. Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1.9.1997.

Valiokunnan kannanotot

Valtion aluehallintoa on määritelty ainoas-

taan pääpiirteissään perustuslain tasolla. Hallitusmuodon 50 §:n 1 momentin mukaan Suomi on yleistä hallintoa varten oleva jaettuna lääneihin, kihlakuntiin ja kuntiin. Saman pykälän 2 momentin mukaan lailla säädetään läänien lukumäärän muutoksista valtioneuvoston määrätessä muista muutoksista hallinnollisessa jaotuksessa. Pykälän 3 momentti sisältää kielellisten olojen huomioon ottamista edellyttävän säännöksen. Hallitusmuodon 51 §:n 1 momentin mukaan läänien hallintoa johtaa maaherra.

Läänit säilyisivät uudistuksessa edelleen yleishallinnon perusyksikköinä, mikä sopeutuu hallitusmuodon 50 §:n 1 momentin perusrakenteeseen. Läänien määrä vähenisi nykyisestä, mistä kuitenkin säädettäisiin hallitusmuodon 50 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla lailla. Valtioneuvosto määritteli läänien alueet ja lääninhallitusten toimipaikat, mikä on hallitusmuodon 50 §:n 2 momentin mukainen päätöksentekotapa. Hallitusmuodon 50 §:n 3 momentin tarkoittamat kielelliset olosuhteet on otettava huomioon, ”mikäli asianhaarat sallivat”. Tämä varsin joustava perustuslainkohta ei estä järjestämästä aluehallinnon jaotusta esityksen mukaisesti. Hallitusmuodon 51 §:n 1 momentin vaatimus läänin maaherraajohtoisuudesta täyttyy, sillä edelleen yleisenä hallintoviranomaisena läänissä säilyvää lääninhallitusta johtaisi maaherra.

Ehdotettuun lääninhallituslakiin ei sisälly valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisia kohtia hallitusmuodon 50 ja 51 §:n kannalta.

Hallitusmuodon 16 § takaa nykyään jokaiselle oikeuden saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Esityksen perusteluissa luetellaan koko joukko säännöksiä, joilla valittaminen on kielletty. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tällaiset muutoksenhakurajoitukset otetaan pikaisesti arvioitaviksi myös hallitusmuodon 16 §:n kannalta.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ville Itälä /kok, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen /sd sekä jäsenet Esko Helle /vas, Ulla Juurola /sd, Anneli Jäätteenmäki /kesk, Marjut Kaari-

lahti /kok, Heikki Koskinen /kok, Osmo Kurola /kok, Johannes Leppänen /kesk, Paavo Nikula /vihr, Riitta Prusti /sd, Jorma Rantanen /sd ja Maija-Liisa Veteläinen /kesk.
